

วีระศักดิ์ สามิ*, สุวรรณ วรรัตน์, ชญานิศ ตรีชัยธวัชวงศ์,
วัฒนพร พัฒนภักดี และ พัชรวีร์ นันทะวานิช

สาขาวิชาเภสัชเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อ.องครักษ์ จ.นครนายก
26120

* ติดต่อผู้พิมพ์: weerasak@g.swu.ac.th

เสวนาสารเภสัชกรรมและบริการสุขภาพ 2557;1(4):105-111

Weerasak Samee*, Suwanna Vorarat, Chayanid Sornchaithawatwong, Wattanaporn Pattanapukdee and Patcharawee Nunthanavanit

Department of Pharmaceutical Chemistry, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University, Ongkharak, Nakhonnayok, 26120, Thailand

* Corresponding author: weerasak@g.swu.ac.th

Dialogue on Pharmacy and Health Care Practice 2014;1(4):105-111

นิพนธ์ต้นฉบับ

เจตคติและประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน: กรณีศึกษา รายวิชาเคมีของยา 2

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อประเมินประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน ร่วมกับการเรียนรู้จากการบรรยายในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม **วิธีการศึกษา:** การวิจัยในชั้นเรียนเชิงพรรณนา ในรายวิชาเคมีของยา 2 มีตัวอย่างคือ นิสิตเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเคมีของยา 2 ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2551 นิสิตได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน แล้วประเมิน 3 ด้าน คือ (1) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (2) เจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ (3) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ การประเมิน (1) และ (2) ทำโดยนิสิต ส่วน (3) นั้นผู้สอนให้คะแนนรายงาน 8 ฉบับ **ผลการศึกษา:** นิสิตร้อยละ 50.00 ใช้เวลาเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงานสัปดาห์ละ 2 - 4 ชั่วโมง โดยร้อยละ 94.10 เรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้านหรือหอพัก และร้อยละ 72.10 เรียนรู้โดยลำพัง นิสิตร้อยละ 92.6 เรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารประกอบการสอน ซึ่งหัวข้อที่นิสิตมักเรียนรู้เพิ่ม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับการออกฤทธิ์ของยา (ร้อยละ 73.50) นิสิตร้อยละ 83.90 เห็นว่าการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้นิสิตเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ร้อยละ 79.40 เห็นด้วยว่าทำให้นิสิตทราบปัญหาและอุปสรรคของตนเองในการเรียนในชั้นเรียน ร้อยละ 70.60 เห็นด้วยว่าทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ประสิทธิภาพสะท้อนด้วยคะแนนจากการประเมินความรู้ว่านิสิตมีคะแนนเฉลี่ยในช่วง 8 - 9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 ในทุกหัวข้อที่จัดการเรียนการสอน **สรุป:** การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงานร่วมกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมทำให้นิสิตได้ทบทวนความรู้ ทราบข้อบกพร่องหรือประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน และประเด็นที่ควรเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจช่วยให้นิสิตมีการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยตนเอง, รายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง, วิชาเคมีของยา

Original Article

Attitude towards and Effectiveness of Report-based Self-directed Learning Process: A Case Study in Medicinal Chemistry-2 Course

ABSTRACT

Objective: To evaluate attitude towards and effectiveness of a report-based self-directed learning process, in addition to traditional classroom learning. **Methods:** In this descriptive classroom research, we enrolled students registering the medicinal chemistry-2 of the Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University, in the 2nd semester, academic year 2008. In evaluating the report-based self-directed learning, 1) self-directed learning behavior, 2) attitude towards the learning process were self-assessed by the students, 3) effectiveness of the learning process was assessed by the instructors grading 8 reports. **Results:** The majority of students (50.00%) spent 2 – 4 hours per week for self-directed learning, while 94.10% learned at their residence, 72.10% learned alone, and 92.60% learned from course materials. Structure-activity relationship was the topic the majority of students learned (73.50%). Most students (83.90%) reported that the learning helped them understand more, 79.40% agreed that the learning process helped them realize their problems and obstacles in the classroom learning, and 70.60% felt enthusiastic in the learning. In terms of effectiveness, assignment scores ranged from 8 – 9 points (out of 10) for all topics. **Conclusion:** Report-based self-directed learning process helped students review course materials, realized their shortcomings and unclear contents for further self-directed learning. The process could help students improve their life-long learning process.

Keywords: self-directed learning, self-directed learning report, medicinal chemistry course

บทนำ

การขยายขอบเขตแหล่งความรู้ทางด้านเภสัชศาสตร์ที่กว้างขวางและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้การเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้เฉพาะจากผู้สอนในชั้นเรียนไม่เพียงพอและไม่ได้ประสิทธิผลเต็มที่ ผู้เรียนต้องขวนขวายเรียนรู้ด้วยการแสวงหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลก การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใน

สภาพปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนที่ทำให้บุคคลมีการริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ มากกว่าการเรียนแบบให้ผู้สอนบอความรู้เพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน มีผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเองมีพื้นฐานจากหลักจิตวิทยาที่เชื่อว่า บุคคลเมื่อมีวุฒิภาวะมากพอที่สามารถรับผิดชอบตนเองได้ มีความต้องการที่จะรับผิดชอบชีวิตตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นลักษณะการเรียน

ที่เปิดกว้างสอดคล้องกับการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นการเรียนรู้โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การเรียนแบบอิสระ การเรียนที่ไม่มีชั้นเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น แต่ผลที่ตามมาสร้างให้คนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุนสภาพ "สังคมแห่งการเรียนรู้" ที่ความรู้หรือความไม่รู้เป็นปัจจัยสำคัญในการบ่งชี้ความสำเร็จในทุกด้านไม่ว่าการงาน การเรียน การใช้ชีวิต^{1,2}

รายวิชาเคมีของยา 2 เป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสูตรโครงสร้างทางเคมีของยากับการออกฤทธิ์ รวมถึงอาการที่ไม่พึงประสงค์จากสูตรโครงสร้างทางเคมีของยาชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ นิสิตต้องสามารถประยุกต์องค์ความรู้เกี่ยวกับเคมีของยาไปใช้กับทางคลินิกและทางเภสัชกรรมได้ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นิสิตมีพัฒนาการทั้งทางด้านองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับสถานการณ์จริงและทักษะการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ นิสิตเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตมีได้เกิดขึ้นกับการเรียนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น นิสิตควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในประเด็นที่ยังไม่เข้าใจหรือยังมีข้อสงสัยหรือประเด็นอื่น ๆ ที่ นิสิตมีความสนใจใคร่รู้ รวมถึง นิสิตควร จะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักการประเมินตนเอง การเรียนการสอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ในตัวของนิสิต นิสิตยังขาดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ไม่ทราบว่าจะตนเองไม่เข้าใจหรือบกพร่องในหัวข้อหรือรายละเอียดที่เรียนในเรื่องใด ไม่สามารถประเมินตนเองได้ และอาจารย์ก็ไม่ได้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของนิสิตที่เกิดขึ้นจริง ๆ รวมถึงไม่ทราบข้อบกพร่องในการสอนของตนเองด้วย การให้นิสิตทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเปิดโอกาสให้นิสิตได้ทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วในชั้นเรียน ทราบถึงข้อบกพร่องหรือประเด็นที่ตนเองยังไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ชัดเจนและประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วย การให้นิสิตได้ทบทวนและประเมินตนเองหลังจากที่เรียนในชั้นเรียนผ่านไปในแต่ละหัวข้อ เปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้นิสิตมีการพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของการเรียนรู้เพื่อวิธีการเรียนรู้ (learning how to learn)^{3,4}

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ สรุปได้ว่าผู้เรียนต้องมีลักษณะอย่างน้อยสามประการ คือ 1) เป็นผู้ริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียน เรียนด้วยความอยากรู้ สามารถกำหนดความต้องการและเป้าหมายในการเรียน เลือกวิธีการเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) มีการควบคุมตนเอง หมายถึง เป็นผู้มีความรับผิดชอบในการทำงานให้ถึงเป้าหมาย สามารถจัดเวลาตามแผนที่วางไว้ มีการประเมินการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ และเป็นผู้มีความเชื่อมั่นใน

ความสามารถของตนเอง 3) เป็นผู้ที่มีวิธีค้นคว้าหาความรู้ มีแนวทางในการเรียนของตนเองอย่างเด่นชัดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ สามารถแสวงหาแหล่งข้อมูลและรู้วิธีใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลเพื่อการสืบค้นความรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด⁵⁻⁷

ในงานวิจัยนี้มีการพัฒนาทางด้านความรู้และทักษะการเรียนรู้ของนิสิต โดยได้มอบหมายให้นิสิตทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา 2 ประกอบด้วยหัวข้อ การสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ด้วยตนเอง แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การออกแบบทดสอบตนเองซึ่งประกอบด้วยคำถามและคำตอบอย่างละเอียด คติธรรมหรือคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการปลูกฝังหรือค้นคว้าด้วยตนเองในรอบสัปดาห์ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง วัตถุประสงค์จำเพาะ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เพื่อประเมินทัศนคติและประสิทธิผลของการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยแบบสอบถามเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนโดยเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) ในนิสิตเภสัชศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเคมีของยา 2 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 73 คน นิสิตได้รับมอบหมายให้ทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งหมด 8 ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งเป็นหัวข้อซึ่งมีในเนื้อหาที่มีการเรียนการสอนในรายวิชาเคมีของยา 2 ซึ่ง นิสิตได้รับแบบบันทึกการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งประกอบด้วย 1) สรุปการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 3) การออกแบบทดสอบตนเอง ซึ่งประกอบด้วยคำถามและคำตอบ 4) คติธรรมหรือคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการปลูกฝังหรือค้นคว้าด้วยตนเองในรอบสัปดาห์ และ 5) ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย นิสิตต้องส่งรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในวันถัดไปจากวันที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาเคมีของยา 2 จากนั้นอาจารย์ผู้สอนจะตรวจรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง (คะแนนเต็ม 10 สำหรับรายงานแต่ละหัวข้อ) และคัดเลือกคำถามจากแบบทดสอบตนเองของนิสิตที่มีคุณภาพดีไปเผยแพร่ในเว็บไซต์รายวิชา และอาจารย์ผู้สอนออกแบบประเมินความรู้พร้อมทั้งประเมินความรู้ของนิสิตเกี่ยวกับเนื้อหาที่ นิสิตไปทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เครื่องมือในการศึกษา

ผู้ประสานงานรายวิชาเคมีของยา 2 และอาจารย์ผู้สอนได้สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงานของผู้เรียน ประเมินโดยผู้เรียนเอง ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการเรียนรู้ สถานที่ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม แหล่งข้อมูลที่นิสิตใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทุกหัวข้อมีตัวเลือกให้เลือกตอบ

นอกจากนี้ยังถามเกี่ยวกับหัวข้อที่นิสิตได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับการออกฤทธิ์ของยากลุ่มยาและการจำแนกประเภทของยา กลไกการออกฤทธิ์ของยา โครงสร้างทางเคมีของยา การออกแบบโครงสร้างของยาและการพัฒนายา การเมแทบอลิซึมยา กรณีศึกษา (Case study) ข้อบ่งใช้ของยา คุณสมบัติทางเคมีฟิสิกส์ของยา ความคงสภาพของยา ปฏิกริยาเคมีและการสังเคราะห์ยา อาการข้างเคียงของยา อาการของโรค สาเหตุและกลไกของการเกิดโรค เคมีพื้นฐาน ข้อห้ามใช้ของยา ชีวเคมีในร่างกาย สรีรวิทยา และอื่น ๆ

ส่วนที่ 2 เป็นเจตคติของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน ร่วมกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม ทั้งต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประเมินโดยผู้เรียนเองเช่นกัน

โดยคำถามทัศนคติต่อทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ 1-ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าข้อมูล 2-ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการตั้งคำถาม 3-ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการบริหารเวลา 4-ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการสรุปเนื้อหา และ 5-ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนคำถามทัศนคติต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1-ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น 2-ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กัน 3-ทำให้ผู้เรียนเรียนทันเพื่อน 4-ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น 5-ทำให้ผู้เรียนตอบคำถามได้ตรงประเด็น และ 6-ทำให้ผู้เรียนทราบแหล่งค้นคว้าข้อมูลมากขึ้น ซึ่งในการประเมินเจตคตินี้มีการกำหนดคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่าเป็น 5 ระดับ คือ 1-ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2-ไม่เห็นด้วย 3-ไม่แน่ใจ 4-เห็นด้วย และ 5-เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สำหรับส่วนที่ 3 เป็นการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในส่วนนี้เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้เรียนได้ไปทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีทั้งหมด 8 หัวข้อคือ 1) อีสเตมีนและแอนตี้อีสตามีน 2) ยาที่ใช้ในโรคหัวใจและหลอดเลือด 1 3) ยาที่ใช้ในโรคหัวใจและหลอดเลือด 2 4) ยาลดระดับไขมันและลดระดับน้ำตาลในเลือด 5) ยาต้านมาลาเรีย ยาต้านปรสิต และน้ำยาฆ่าเชื้อ 6) ยาปฏิชีวนะกลุ่มเบต้าแลคแทม 7) ยาปฏิชีวนะกลุ่มเพนิซิลิน กลุ่มไมไซเพนโทล และกลุ่มเตตราไซคลิน และ 8) ยาปฏิชีวนะกลุ่มอื่น ๆ ผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอกสารนี้ ดังรายละเอียดข้างต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นิสิตทำแบบสอบถามส่วนที่ 1 และแบบทดสอบในส่วนที่ 3 ทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอน และประเมินส่วนที่ 2 เกี่ยวกับเจตคติของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังจากการเรียนการสอนในครั้งสุดท้าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอข้อมูลทั้ง 3 ส่วนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 11.5 และโปรแกรมสำเร็จรูป MS Excel software (CORREL statistical function) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนเจตคตินั้น หากตอบว่า "เห็นด้วย" หรือ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถือว่าเห็นด้วยกับข้อคำถาม ส่วนที่สามคือประสิทธิผลของการเรียนที่เป็นการให้คะแนนรายงานนั้น นำเสนอค่าเฉลี่ย และช่วงคะแนนที่พบ จากคะแนนเต็ม 10 สำหรับแต่ละรายงาน

ผลการศึกษา

นิสิตเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ลงทะเบียนวิชาเคมีของยา 2 ในภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2551 ส่งแบบสอบถามและแบบทดสอบคืนทั้งหมด 73 ฉบับ แต่วิเคราะห์ได้ 68 ฉบับ เนื่องจากข้อมูลไม่สมบูรณ์ 5 ฉบับ

1) พฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนรายวิชาเคมีของยา 2

ผลการสำรวจพบว่านิสิตร้อยละ 50.00 ใช้เวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2 - 4 ชั่วโมง ร้อยละ 42.65 ใช้เวลาน้อยกว่า 2 ชั่วโมง และร้อยละ 7.35 ใช้เวลา 4 - 6 ชั่วโมง สถานที่ที่นิสิตใช้เรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดคือที่บ้านหรือที่หอพักมีมากถึงร้อยละ 94.12 รองลงมาคือ ที่คณะเภสัชศาสตร์ ร้อยละ 35.29 แต่ที่น่าง่วงคือมีเพียงนิสิตร้อยละ 8.82 เท่านั้นที่ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากห้องสมุด ด้านการทำงานเป็นกลุ่มพบว่านิสิตส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเองตามลำพังมีมากถึงร้อยละ 72.06 มีนิสิตร้อยละ 27.95 เท่านั้นที่รวมกลุ่มกันเพื่อทบทวนความรู้ ท้ายที่สุด แหล่งข้อมูลที่นิสิตใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา 2 พบว่าส่วนมาก (ร้อยละ 92.65) ใช้เอกสารประกอบการสอนหรือเอกสารประกอบการสอนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง นิสิตใช้แหล่งข้อมูลนอกเหนือจากนี้น้อยมาก (ตารางที่ 1)

สำหรับประเภทของเนื้อหาที่นิสิตไปเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา 2 (ตารางที่ 2) พบว่านิสิตมากกว่าร้อยละ 50 ได้ทบทวนและศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับการออกฤทธิ์ของยา กลุ่มยาและการจำแนกประเภท

ของยา กลไกการออกฤทธิ์ของยา โครงสร้างทางเคมีของยา การออกแบบโครงสร้างของยาและการพัฒนายา (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 แสดงแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา 2 (N = 68)

แหล่งข้อมูล	ร้อยละ
เอกสารประกอบการสอนหรือเอกสารคำสอน	92.65
เว็บไซต์รายวิชา (ATutor [®])	35.29
ตำราภาษาไทย	17.65
อินเทอร์เน็ต	17.65
บุคคล	13.23
ตำราภาษาต่างประเทศ	7.35
วารสารภาษาไทย	2.94
วารสารภาษาต่างประเทศ	1.47
แหล่งอื่น ๆ	1.47

ตารางที่ 2 แสดงประเภทของเนื้อหาที่น่าสนใจทำการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา 2 (N = 68)

ประเภทของเนื้อหา	ร้อยละ
ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับการออกฤทธิ์ของยา	73.53
กลุ่มยาและการจำแนกประเภทของยา	63.23
กลไกการออกฤทธิ์ของยา	63.23
โครงสร้างทางเคมีของยา	58.82
การออกแบบโครงสร้างของยาและการพัฒนายา	54.41
การเมแทบอลิซึมยา	26.47
กรณีศึกษา (Case study)	23.53
ข้อป่องตัวของยา	23.53
คุณสมบัติทางเคมีฟิสิกส์ของยา	19.12
ความคงสภาพของยา	16.18
ปฏิกิริยาเคมีและการสังเคราะห์ยา	14.71
อาการข้างเคียงของยา	14.71
อาการของโรค	14.71
สาเหตุและกลไกของการเกิดโรค	13.23
เคมีพื้นฐาน	11.76
ข้อห้ามใช้ของยา	11.76
ชีวเคมีในร่างกาย	8.82
สรีรวิทยา	5.88
อื่น ๆ	1.47

2) เจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน

2.1 เจตคติของผู้เรียนด้านทักษะการเรียนรู้ในระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน

ผลการสำรวจเจตคติของนิสิตต่อรูปแบบการเรียนการสอนร่วมกับการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในรายวิชาเคมีของยา 2 ที่มีผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน (ตารางที่ 3) พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าข้อมูล (ร้อยละ 83.82) มีทักษะในการตั้งคำถาม (ร้อยละ 76.47) มีทักษะในการบริหารเวลา (ร้อยละ 64.71) มีทักษะในการสรุปเนื้อหา (ร้อยละ 79.41) และทำให้มีทักษะในประเมินการเรียนรู้ของตนเอง (ร้อยละ 80.88) ด้านเจตคติของผู้เรียนส่วนใหญ่ที่มีความเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย

การทำรายงานช่วยเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลมาจากผู้เรียนได้ฝึกฝนด้วยตัวเองในแง่ของการทำรายงาน การศึกษาด้วยตนเองที่ประกอบด้วยการสรุปเนื้อหา การค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การได้ตั้งคำถามและคำตอบ จากการทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการค้นคว้าปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีเงื่อนไขของเวลาในการส่งงาน ทำให้ผู้เรียนได้ทักษะในการบริหารเวลา เพื่อให้งานแล้วเสร็จ และการจัดการกับกิจกรรมประจำวันอื่น ๆ

ตารางที่ 3 แสดงเจตคติของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน (N = 68)

คำถาม	จำนวนนิสิตตามระดับความคิดเห็น					ร้อยละที่เห็นด้วยกับข้อคำถาม*
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าข้อมูล			11	42	15	83.82
ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการตั้งคำถาม			16	48	4	76.47
ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการบริหารเวลา		9	15	38	6	65.67
ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการสรุปเนื้อหา			14	40	14	79.41
ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง		1	12	48	7	80.88

* จำนวนที่เห็นด้วยรวมกับเห็นด้วยอย่างยิ่งรวมกัน

2.2 เจตคติของผู้เรียนต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ในระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน

สำหรับเจตคติเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (ตารางที่ 4) พบว่าผู้เรียนเห็นด้วยที่การจัดการเรียนการสอนรูป-

ตารางที่ 4 แสดงเจตคติของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่มีผลต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (N = 68)

คำถาม	ระดับความคิดเห็น					ร้อยละที่เห็นด้วยกับข้อคำถาม*
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	0	0	3	45	20	95.59
ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กัน	0	5	8	41	14	80.88
ทำให้ผู้เรียนเรียนทันเพื่อน	0	0	18	40	10	73.53
ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น	0	11	36	21		83.82
ทำให้ผู้เรียนตอบคำถามได้ตรงประเด็น	4	10	45	9		79.41
ทำให้ผู้เรียนทราบแหล่งค้นคว้าข้อมูลมากขึ้น	0	16	39	13		76.47

* จำนวนที่เห็นด้วยรวมกับเห็นด้วยอย่างยิ่งรวมกัน

แบบนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น (ร้อยละ 95.59) มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้อัน (ร้อยละ 80.88) ทำให้ผู้เรียนเรียนทันเพื่อน (ร้อยละ 73.53) ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น (ร้อยละ 83.82) ทำให้ผู้เรียนตอบคำถามได้ตรงประเด็น (ร้อยละ 79.41) และทำให้ผู้เรียนทราบแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 76.47) จากผลการศึกษาและการสังเกตการจัดการเรียนการสอนและการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายกันมากขึ้น และตอบคำถามได้ตรงประเด็นขึ้น

2.3) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน

พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ทำให้ผู้เรียนทราบปัญหาและอุปสรรคของตนเองในการเรียนในชั้นเรียน (ร้อยละ 86.76) (ตารางที่ 5) ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (ร้อยละ 89.71) ทำให้ผู้เรียนนำปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบมาพัฒนาตนเอง (ร้อยละ 70.59) สามารถประเมินความรู้ของตนเองว่ามีมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 94.12) และมีจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ได้แก้ปัญหาการเรียนรู้ให้กับนิสิต (ร้อยละ 97.06)

ตารางที่ 5 แสดงประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง (N = 68)

คำถาม	ระดับความคิดเห็น					ร้อยละความเห็นด้วยกับข้อความ*
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
ทำให้ผู้เรียนทราบปัญหาและอุปสรรคของตนเองในการเรียนในชั้นเรียน	0	0	9	43	16	86.76
ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	0	1	6	47	14	89.71
ทำให้ผู้เรียนนำปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบมาพัฒนาตนเอง	0	6	14	44	4	70.59
ทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินความรู้ของตนเองว่ามีมากน้อยเพียงใด	0	0	4	40	24	94.12
เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ได้แก้ปัญหาการเรียนรู้ให้กับนิสิต	10	41	15	2	0	2.94

* จำนวนที่เห็นด้วยรวมกับเห็นด้วยอย่างยิ่งรวมกัน

3) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการทดสอบความรู้ของนิสิต โดยใช้แบบทดสอบความรู้หลังจากการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้ง 8 ครั้ง พบว่าทุกหัวข้อมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดี คือทุกหัวข้อนิสิตได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามประสบการณ์ในการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต จากครั้งแรกที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 7.12 คะแนน และครั้งสุดท้ายมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 8.34 คะแนน (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเต็ม 10 คะแนนของผลการประเมินความรู้หลังจากการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละครั้ง

ครั้งที่	หัวข้อ	จำนวนผู้รับการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	SD
1	ฮีสตามีนและแอนตี้ฮีสตามีน	72	7.27	1.98
2	ยาที่ใช้ในโรคหัวใจและหลอดเลือด 1	73	7.45	2.05
3	ยาที่ใช้ในโรคหัวใจและหลอดเลือด 2	73	7.90	1.54
4	ยาลดระดับไขมันและลดระดับน้ำตาลในเลือด	72	8.04	1.40
5	ยาด้านมาลาเรีย ยาด้านปรสิตและนำยามาเชื้อ	73	7.96	1.32
6	ยาปฏิชีวนะกลุ่มเบต้าแลคแทม	73	8.15	1.05
7	ยาปฏิชีวนะกลุ่มเปปไทด์ กลุ่มไมโซเปปไทด์ และกลุ่มเตตราไซคลิน	73	8.29	0.72
8	ยาปฏิชีวนะกลุ่มอื่นๆ	72	8.34	0.65
	ทุกหัวข้อ	581	7.92	1.34

4) ปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการรายงานในรายวิชาเคมีของยา 2

จากความคิดเห็นที่นิสิตเขียนในแบบรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละครั้ง พบว่าโดยเฉลี่ยร้อยละ 26.50 บอกว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรค (ตารางที่ 7) ซึ่งจากการสังเกตข้อมูลของนิสิตพบว่าปัญหาอุปสรรคจะลดลงเรื่อย ๆ เมื่อนิสิตได้ทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองหลายครั้งมากขึ้น แต่ปัญหาอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ การเตรียมพร้อม ร้อยละ 8.25 การใช้ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 7.88 นิสิตจดไม่ทันร้อยละ 7.75 ตามความคิดไม่ทันระหว่างเรียน ร้อยละ 7.38 และปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ

สรุปและวิจารณ์ผลการทดลอง

ในงานวิจัยนี้เป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อศึกษาพัฒนาการทางด้านความรู้และทักษะการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา เคมีของยา 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 73 คน โดยมอบหมายให้นิสิตทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา ใน 8 หัวข้อ ซึ่งเพิ่มเติมจากการ

ตารางที่ 7 แสดงปัญหาอุปสรรคในการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาเคมีของยา 2 (N = 68)

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวนผู้เรียนตามครั้งที่ของรายงาน								เฉลี่ย	
	1	2	3	4	5	6	7	8		
ไม่มีปัญหา	9	15	20	24	35	28	36	45	212	26.50
การเตรียมพร้อม	9	20	9	11	3	7	3	4	66	8.25
การใช้ภาษาอังกฤษ	16	8	7	9	8	6	5	4	63	7.88
จดไม่ทัน	14	10	8	6	6	5	6	7	62	7.75
ตามความคิดไม่ทันระหว่างเรียน	16	8	7	8	5	6	5	4	59	7.38
ความยากของเนื้อหา	9	3	8	10	5	9	6	4	54	6.75
มองไม่ชัดระหว่างเรียน	17	6	5	7	4	2	2	3	46	5.76
ความรู้พื้นฐาน	7	5	4	5	3	3	2	2	41	5.12
เวลา	5	11	5	8	4	3	2	2	40	5.00
ซีเก็ย	8	8	6	5	4	3	2	2	38	4.75
เนื้อหาหนัก	1	4	5	3	4	4	3	4	28	3.50
ไม่มีความอดทน	6	5	5	4	3	2	2	1	28	3.50
แหล่งค้นคว้าข้อมูล	3	6	4	3	3	2	2	2	25	3.12
ถูกรบกวน	4	4	3	2	4	3	2	1	23	2.88
สุขภาพ	0	3	2	2	0	3	2	1	13	1.62
ง่วง, หลับ	0	3	1	2	1	2	1	1	11	1.38
หิว	2	3	2	1	0	2	1	0	11	1.38
ลำบาก	2	1	1	2	1	2	1	1	11	1.38
เอกสารประกอบการสอน	2	0	1	3	2	0	1	1	10	1.25
สามารถสืบ	4	2	1	1	0	0	0	0	8	1.00
ความสามารถในการสรุปประเด็น	3	2	2	1	0	0	0	0	8	1.00
ขาดความกระตือรือร้น	2	1	1	2	1	0	1	0	8	1.00
ไม่ตั้งใจฟังขณะเรียน	2	1	0	2	0	1	0	0	6	0.75
ไม่มีสมาธิ	1	1	0	0	1	2	0	1	6	0.75
การตั้งคำถาม	2	1	0	1	0	0	0	0	4	0.50
จด lecture มาผิด	1	0	2	0	0	0	0	0	3	0.38
อากาศร้อน	0	1	1	0	0	0	0	0	2	0.25
เครื่องบันทึกเสียง	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0.25
แบตเตอรี่หมด	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.12
ไม่ชอบวิชาที่เรียน	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0.25
ไม่มั่นใจในความรู้ของตนเอง	1	0	0	1	0	0	0	0	2	0.25
หุดหู	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0.12
เมือ	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0.12
อ่านหลายมือตัวเองไม่ออก	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.12
การวางแผนการเรียนรู้อย่างตนเอง	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.12
ไม่เคยชินกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.12
ที่นั่งไม่พอ	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.12

เรียนรู้ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม โดยในการเขียนรายงานแต่ละครั้งประกอบด้วยหัวข้อ การสรุปเนื้อหาการเรียนรู้อย่างตนเอง แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การออกแบบทดสอบตนเอง ซึ่งประกอบด้วยคำถามและคำตอบอย่างละเอียด คติธรรมหรือคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการปลูกฝังหรือค้นคว้าด้วยตนเองในรอบสัปดาห์ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และประเมินผลการวิจัยจาก 1) พฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนด้วยการทำรายงาน 2) เจตคติของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนรู้อย่างตนเองด้วยการทำรายงาน 3) ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงาน และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต

ผลการศึกษาพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนในรายวิชาเคมีของยา 2 พบว่านิสิตส่วนมากใช้เวลาเรียนรู้ด้วยตนเอง

2 - 4 ชั่วโมง ที่บ้านหรือที่หอพัก เรียนรู้ด้วยตนเองตามลำพัง มีค่อนข้างน้อยที่รวมกลุ่มกันเพื่อทบทวนความรู้ ใช้เอกสารประกอบการสอนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่นิยมใช้แหล่งข้อมูลอื่น เช่น ตำรา เนื้อหาที่มักเรียนรู้ด้วยตนเองคือ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับการออกฤทธิ์ของยา ตามด้วยกลุ่มยาและการจำแนกประเภทของยา กลไกการออกฤทธิ์ของยา โครงสร้างทางเคมีของยา และการออกแบบโครงสร้างของยาและการพัฒนายา

ผลการสำรวจเจตคติของนิสิตพบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยให้ทำรายงานนี้ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าข้อมูล มีทักษะในการตั้งคำถาม มีทักษะในการบริหารเวลา มีทักษะในการสรุปเนื้อหา และมีทักษะในประเมินการเรียนรู้ของตนเอง โดยเห็นว่าช่วยเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลมาจากผู้เรียนได้ฝึกฝนด้วยตัวเองทั้งการสรุปเนื้อหา การค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การได้ตั้งคำถามและคำตอบ จากการทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการค้นคว้าปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีเงื่อนไขของเวลาในการส่งงาน ทำให้ผู้เรียนได้ทักษะในการบริหารเวลา เพื่อให้งานแล้วเสร็จ และการจัดการกับกิจกรรมประจำวันอื่น ๆ

เจตคติของนิสิตต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการทำรายงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นไปในทางบวก นิสิตส่วนมากเห็นว่าทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กันเรียนกันเพื่อน ทำให้กระตือรือร้น ตอบคำถามได้ตรงประเด็น และทราบแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มมากขึ้น จากผลการศึกษาและการสังเกตการจัดการเรียนการสอนและการประเมินความรู้พบว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายกันมากขึ้น และตอบคำถามได้ตรงประเด็นขึ้น ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการทำรายงานนั้น ส่วนมากเห็นว่าช่วยให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของตนเองในการเรียนในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นำปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบมาพัฒนาตนเอง สามารถประเมินความรู้ของตนเองว่ามีมากน้อยเพียงใด และเป็นรูปแบบที่แก้ปัญหาการเรียนรู้ออกกับนิสิต

ผลการทดสอบความรู้ของนิสิต โดยใช้แบบทดสอบความรู้หลังจากการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้ง 8 ครั้ง พบว่าทุกหัวข้อมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดี คือทุกหัวข้อนิสิตได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามประสบการณ์ในการทำรายงานการเรียนรู้อย่างตนเองของนิสิต จากครั้งแรกที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 7.12 คะแนน และครั้งสุดท้ายมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 8.34 คะแนน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการเขียนรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองเขียนรายงานมาในแบบรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่พบมากที่สุดคือ การเตรียมพร้อม ตามด้วยการใช้ภาษาอังกฤษ จดไม่ทัน และตามความคิดไม่ทันระหว่างเรียน โดยปัญหาอุปสรรคมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เมื่อนิสิตทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองหลายครั้ง ซึ่งอาจเป็นเพราะมีความคุ้นเคยมากขึ้นต่อรูปแบบการทำรายงาน

หรือเพราะสามารถระบุคำถามได้ชัดเจนขึ้น และค้นหาคำตอบที่ตรงกับคำถามได้มากขึ้นซึ่งส่วนหนึ่งสอดคล้องกับผลจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง³⁻⁷

ข้อสังเกตจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่านิสิตชอบหาความรู้จากเอกสารประกอบการสอนของอาจารย์ผู้สอน ไม่ชวนขวยแหล่งข้อมูลจากแหล่งอื่น และนิสิตใช้ประโยชน์น้อยมากจากแหล่งข้อมูลของห้องสมุด นิสิตมีอุปสรรคในการใช้ภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นภาษาต่างประเทศน้อย ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการทบทวนความรู้แบบตัวใครตัวมัน ไม่ค่อยรวมกลุ่มกันทบทวนความรู้ สำหรับแนวโน้มที่ดีที่สังเกตเห็นจากการอ่านรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ นิสิตสามารถสรุปประเด็นดีขึ้น มีการตั้งคำถามและตอบคำถามได้ตรงประเด็นมากขึ้น และปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ด้วยตนเองลดน้อยลงเรื่อย ๆ ทำให้นิสิตมีแนวโน้มในการทำความเข้าใจในแบบทดสอบความรู้มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามประสบการณ์ในการทำรายงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง

งานวิจัยนี้เกิดประโยชน์กับอาจารย์ผู้สอนด้วย ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของผู้เรียน ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งปัญหาอุปสรรคบางอย่างสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนเองจะต้องปรับปรุง เช่น อาจารย์อาจต้องสอนช้าลงเพื่อให้นิสิตจดทันและคิดตามทัน เอกสารประกอบการสอนต้องเขียนให้ชัดเจน นิสิตเข้าใจได้ง่าย การจัดการปริมาณเนื้อหาให้เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือไม่น้อยเกินไป และสำหรับนิสิตบางคนมีพื้นฐานทางเคมีไม่ดี อาจารย์อาจต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ในการกระตุ้นให้นิสิต

เหล่านั้นพยายามทบทวนความรู้ เพื่อให้พื้นฐานทางเคมีใกล้เคียงกับเพื่อนในชั้นเรียน

References

1. Limwattanapan S. Research-based learning process. Bureau of Personnel Competency Development. Ministry of Education. Mar. 15, 2006. (Accessed on Nov. 28, 2007, at http://www.bpcd.net/new_subject/library/research/document/sopida/research/11.pdf) (in Thai)
2. Banna Nue Municipal School. Student-centered learning. (Accessed on Nov. 28, 2007, at http://www.tungsong.com/tsg_muni/School_4/manage_learn.html) (in Thai)
3. Phothikosum K. Self-directed learning, reading and report writing. Prince of Songkla University. (Accessed on Nov. 28, 2007, at <http://www.nur.psu.ac.th/book/detail/detail14.asp>) (in Thai)
4. Knowles MS. Self-directed learning: A guide for learner and teachers. Cambridge Adult, 1990.
5. Kemp JE, Morrison GR, Ross SM. Designing effective instruction. New York. Macmillan College, 1994.
6. Zimmerman BJ. Dimensions of academic self-regulation: A conceptual framework for education. In: Schunk DH, Zimmerman BJ (eds.). Self-regulation of learning and performance. Hillsdale, New Jersey. Lawrence Erlbaum Associates, 1994: pp.3-21.
7. Piskurich GM. Self-directed learning. San Francisco. Jossey-Bass, 1993.